

ОПШТИНА КИСЕЛА ВОДА

СТРАТЕГИЈА
ЗА
МЕЃУЕТНИЧКА ИНТЕГРАЦИЈА
ВО ОБРАЗОВАНИЕТО И
МЛАДИНСКО УЧЕСТВО НА
ОПШТИНА КИСЕЛА ВОДА

Скопје, август 2021

Листа на кратенки

БРО – Биро за развој на образованието

ДПИ – Државен просветен инспекторат

ЕУ – Европска Унија

ИКРУ – Индикатори за квалитетот на работата на училиштето

МИО – Меѓуетничка интеграција во образованието

МОН – Министерство за образование и наука

НВО – Невладина организација

СР – Совет на родители

РМ – Република Северна Македонија

ЦСОО – Центар за стручно образование и обука

УО – Училиштен одбор

Врз основа на членот 36 став 1 точка 15 од Законот за локална самоуправа („Службен весник на Република Македонија“ бр.5/2002), Советот на Општина Кисела Вода на пленарна седница одржана на ----- 2021 година, донесе

СТРАТЕГИЈА ЗА МЕЃУЕТНИЧКА ИНТЕГРАЦИЈА ВО ОБРАЗОВАНИЕТО И МЛАДИНСКО УЧЕСТВО НА ОПШТИНА КИСЕЛА ВОДА

1. ВОВЕД

Преку квалитетен интегративен образовен процес ќе се подобри меѓуетничката интеграција и соработка меѓу младите во нашата општина, каде што тие ќе бидат главен потенцијал за развој на нашата држава. Младите и децата ќе може да се фокусираат на вистинските вредности и да развиваат општество со соживот за сите. Соживотот се поттикнува и учи од мали нозе и на тој начин се создаваат генерации без предрасуди, млади луѓе кои ги знаат своите права, но и обврски. Општество во кое секој ќе ги ужива своите права, но и ќе биде одговорен. Општество еднакво за сите кое подразбира и образование за сите, граѓанска одговорност и почитување на правата и одговорностите. Училиштата во наставно образовниот процес да практикуваат и промовираат почитување на другите преку запознавање на нивната култура, но и културата на другите со цел да немаме бариери од предрасуди едни за други по било кој основ. Намалување и елиминирање на предрасудите со зголемена соработка, преку поголем контакт на етничките заедници со формирање на партнер училишта. Внесување на наставни содржини за МИО во наставните предмети и обезбедување заеднички наставни и воннаставни активности. Организирање заеднички активности на училишта, наставници, ученици, родители.

Реформите во образованието не опфаќаат само подобрување на академските знаења туку и учење коешто помага учениците да се подготват да живеат во мултикултурно општество и тоа е нагласено како во многу меѓународни документи (УНЕСКО, УНИЦЕФ, Совет на ЕУ), така и во официјалните документи на Владата на Република Северна Македонија и образовните институции: Концепција за деветгодишно основно воспитание и образование (МОН и БРО, 2007); Индикатори за квалитетот на работата на училиштата (МОН и ДПИ, 2015); Основни професионални компетенции и стандарди за наставници, Основни професионални компетенции и стандарди за стручни соработници и Професионални компетенции за директори на основни и средни училишта.

Воведувањето на активности за меѓуетничка интеграција во образованието претставува вложување во иднината на децата и младите затоа што им помага да станат одговорни граѓани кои знаат заеднички да живеат во мултикултурно / мултиетничко општество и заеднички да придонесуваат за развојот на ваквото општество.

Општина Кисела Вода во соработка со училиштата е посветена да креира своја политика за промовирање на меѓуетничка интеграција во образованието и граѓанска вклученост на младите, планира активности според карактеристиките на самите училишта. Во рамките на активностите за меѓуетничка интеграција во образованието ќе се промовира интеракцијата и социјализацијата меѓу учениците од различните заедници/наставни јазици и во еднојазичните. Кога учениците учествуваат во заеднички активности, тие имаат можност за непосредна комуникација и меѓусебен контакт, меѓусебно запознавање и формирање интерперсонални релации, учење едни за други

едни од други и за намалување на негативните стереотипи и предрасуди за другите. Во активностите за граѓанска вклученост на младите, тие ќе бидат насочувани и подржувани да идентификуваат конкретни проблеми во училиштето и заедницата. Потоа, врз основа на нивните заеднички одлуки, младите ќе преземаат иницијативи за акции со цел да се придонесе кон решавање на постоечките проблеми и недостатоци на ниво на училиште и заедница.

Имајќи ја предвид мултиетничката структура на населението во општина Кисела Вода а воедно и во образовниот систем, општина Кисела Вода донесе одлука константно да ја унапредува соработката во подрачјето на меѓуетничката интеграција во образованието и граѓанска вклученост на младите во заедницата.

Учениците во општина Кисела Вода учат на македонски наставен јазик, но постојано учествуваат во заеднички активности, истражувачки проекти, заеднички воннаставни и слободни ученички активности со други училишта во земјата што се отворени за соработка со другите и разбирање на другите, како што се: екскурзии, секции, театарски претстави, креативни работилници, спортски игри, рекреативно забавни настани итн.

Процесот на подготовка на Стратегијата е воден од Македонскиот центар за граѓанско образование (МЦГО).

2. Општата цел на Стратегијата

Општа цел на Стратегијата е разбивање на предрасудите на младите, промовирање соживот преку спроведување активности во образовниот процес кој е темел на градење на вредностите, создавање простор за интеракција и соработка во образованието и потоа на сите полиња.

Општината ќе се стреми за целосна соработка за МИО и граѓанска вклученост на младите, преку:

- изработка на општински акционен план за активности на МИО и граѓанска вклученост на младите вклучен како еден од приоритетите во годишните планирања на училиштата;
- обезбедување финансиски средства, друга материјална и логистичка поддршка за училиштата во делот на активностите за МИО и граѓанската вклученост на младите;
- формирање општинска комисија за планирање, учество во реализацијата и следење на реализацијата на активностите за МИО и граѓанската вклученост на младите;
- соработка со тимовите за училишна интеграција од основните и средните општински училишта, претставниците од Училишните одбори, Советите на родители и локалната заедница;
- соработка со невладините организации од сферата на интеркултурното образование, меѓуетничката соработка и разни акции во заедницата;
- соработка со клучните образовни институции (МОН, БРО, ДПИ, ЦСОО);
- соработка и размена на искуства со други општини од Република Северна Македонија и други држави;
- информирање на јавноста за активностите за МИО и граѓанска вклученост;
- реализирање на кампањи, дебати, тркалезни маси и други форми за подигнување на свеста на населението за придобивките за МИО и граѓанската вклученост на младите во општеството;

- водење процес за воспоставување на партнерства меѓу училиштата за реализирање активности за меѓуетничка интеграција;
- поттик и поддршка за креирање мрежа за училиштата во општината или во соработка со други општини за реализирање на меѓуучилишна и меѓуопштинска соработка во доменот на меѓуетничка интеграција и граѓанска вклученост на младите.

ВИЗИЈА

Да создаде висококвалитетен образовен модел кој ќе претставува пример за еднакви можности и пристап до образованието на сите етнички заедници. Современ модел кој ќе ги негува поттикнува и интегрира мултиетничките вредности а во исто време ги промовира и поддржува партнерските односи помеѓу учениците, наставниците и родителите, свесни дека тие треба да се креатори на општеството промовирајќи соживот и разбирање и создавање на едно општество за сите.

Ќе имаме училишта и општество со креативна и поттикнувачка клима за деца и млади припадници на различни етнички заедници, кои преку соработка креираат едно заедничко кохезивно општество. Училишна средина која ќе овозможува користење на современи методи за формирање млад човек, отворен и подготвен за понатамошните образовни, професионални и животни предизвици.

МИСИЈА

Подобрување на квалитетот на целокупниот воспитно-образовен процес како и развојот на зголемен број од компетенции и животни вештини кај учениците, наставниците и родителите за квалитетен соживот. Децата и младите преку воспитно образовни содржини да ја јакнат самодовербата во себе, да станат сигурни, продуктивни, почитувани и одговорни личности, да воспостават хармонични односи кои се темелат на почитување на разликите во секое мултиетничко општество.

3. Методологија

Стратегијата е подготвена со активната вклученост на претставници од општините во обуките за МИО и преку менторска поддршка и директни посети и дискусии со претставници на Град Скопје за период од март до август 2021 година.

Наставници и директори од основните и средното училиште од општина Кисела Вода кои се вклучени во изработката на стратегијата учествуваа во МИО работилниците поддржани од USAID и Македонскиот центар за граѓанско образование.

3.1. Принципи на МИО на ниво на општина

3.1.1. Заемна доверба и партнерство

Општина Кисела Вода како и досега ќе продолжи да промовира заемна доверба и партнерство со сите правни субјекти, засегнати страни, како и младински активизам. Посебен акцент ќе се стави на крајните корисници – учениците како идни граѓани.

3.1.2. Учество и размена на мислење

Училиштата и другите образовни институции непосредно ќе се поврзуваат со органите на локалната самоуправа, невладините организации и сите други релевантни институции што се поврзани со негување и споделување на културата, традициите и соживотот во општината и јакнење на младинскиот активизам

3.1.3. Транспарентност

Општина Кисела Вода ќе превземе обврска навремено да ја информира јавноста за активностите за МИО преку користење на содржините од веб страницата на општината, веб страните и други официјални интернет медиуми на училиштата, локални и национални електронски медиуми.

3.1.4. Одговорност

Во секојдневното живеење во општината се води грижа за индивидуалните разлики на сите граѓани. Посебен акцент се става на активности во училиштата, каде што учениците уште од најмала возраст ќе учат да ги воочуваат, почитуваат и негуваат граѓанските вредности и одговорности, како и активно да се вклучат во локални активности за менување на свеста кај младите во локалната средина во однос на мултикултурализмот .

3.1.5. Еднакви можности

Принципот на еднакви можности подразбира почитување на правото на достоинствен живот на секој поединец независно од неговата полова, етничка, верска определба, вклучувајќи ги и лицата со посебни потреби.

3.2. Целни групи

- Оваа Стратегија ги вклучува општините, училиштата, родителите, како и невладини организации, локалните бизниси и секако граѓаните на општина Кисела Вода.

3.3. Временска рамка

- Временската рамка за спроведување на Стратегијата е 5 години и таа ќе се спроведува од Август 2021 до Август 2025 година.

Во акциониот план, како составен дел од Стратегијата подетално се определени роковите за реализација на планираните активности за меѓуетничка интеграција во образованието.

4. ЗАКОНСКА РАМКА И МОЖНОСТИ ЗА МЕЃУЕТНИЧКА ИНТЕГРАЦИЈА ВО ОБРАЗОВАНИЕТО

4.1. Меѓуетничката интеграција во образованието во стратешките документи на Република Северна Македонија

Република Северна Македонија е потписник на значајни меѓународни документи кои што се однесуваат на човековите права, правата на детето, како и граѓанските права. Од меѓународната регулатива, голем број инструменти го гарантираат правото на образование, како и еднаквиот пристап до истото. Тука ќе ги наброиме;

- Член 26 од Универзалната декларација за човекови права;
- Член 27 од Меѓународниот пакт за граѓански и политички права;
- Членовите 28, 29, 30 од Конвенцијата за правата на детето;
- Член 5 од Конвенцијата на УНЕСКО против дискриминацијата во образованието;
- Ставките 34 и 35 од Документот од состанокот во Копенхаген од Конференцијата за човекова димензија на ОБСЕ;
- Членовите 2 и 4 од Декларацијата на ОН за правата на лицата кои припаѓаат на национални или етнички, религиозни и јазични малцинства;
- Членовите 5, 6, 12, 13, 14 и 15 од Рамковната конвенција за заштита на националните малцинства;
- Европската повелба на Советот на Европа за регионални и малцински јазици;
- Европската повелба на Советот на Европа за социјална кохезија.

Мултиетничкиот карактер на земјата е дефиниран во Уставот на Република Северна Македонија, во законите за основно и средно образование, како и во Националната стратегија за развој на образованието, Стратегија за образование 2021-2025 година и Концепцијата за деветгодишно основно воспитно образование. Мултикултурализмот и разбирањето на “другите” е еден од четирнаесетте принципи во рамките на Концепцијата за деветгодишно основно воспитание и образование. Според овој принцип учениците преку наставните содржини, методи и активности треба да стекнуваат знаења и вештини потребни за разбирање и почитување на “другите”, како и за промовирање на вредностите меѓу учениците – почитување на разликите меѓу луѓето, нивната култура, јазик и традиција.

4.2. Образованието на заедниците согласно Уставот на Република Северна Македонија

Според Уставот секој има право на образование. Образованието е достапно за сите под еднакви услови. Основното и средното образование се задолжителни и бесплатни. Припадниците на заедниците имаат право слободно да го изразат, негуваат и да го развиваат својот идентитет и националните карактеристики. РСМ ја гарантира заштитата на етничкиот, културниот, јазичниот и верскиот идентитет. Припадниците на заедниците имаат право на настава на својот јазик во основно и средно образование, на начин утврден со закон. Во училиштата каде што наставата се изведува на јазиците на другите

етнички заедници, се изучува и македонскиот јазик. Уставот и законите поврзани со образованието содржат одредби со кои се промовира почитување на различните култури, толеранција и недискриминација.

4.3. Мултиетничкиот карактер на Република Северна Македонија во Законот за основното¹ и Законот за средното образование²

Законот за основно образование забранува дискриминација врз основа на пол, раса, боја на кожа, национална, социјална, политичка или религиозна афилијација или социјален статус во остварување на правото за основно образование. Следното е дел од целите на основното образование: 1) развој на писменост и вештини за разбирање, информирање и изразување на македонски јазик како и на јазиците на заедниците; 2) образование за заемна толеранција, соработка, почитување на различностите, основните човекови права и слободите.

Во рамки на основните професионални компетенции и стандарди за наставниците, стручните соработници и директори, една од шесте компетенции е посветена на областа „Социјална и образовна инклузија“, ставајќи акцент на развојот на мултиетничките надлежности.

4.4. Тематските насоки во Стратегијата на Република Северна Македонија за интегрирано образование

Насоките дадени од тематските подрачја допираат прашања од :

- **Јакнење на демократскиот систем** на управување и владеење во училиштата и во местото на живеење;
- **Создавање заедничка средина за сите** и отстранување на јазична и друг вид на бариери меѓу младите преку заеднички наставни и воннаставни активности;
- **Воспоставување на систем за заедничка грижа кон средината и околината** во која живеат и творат преку заеднички наставни и воннаставни содржини, дебати, прослави и друг вид на активности.
- Организирање обука за наставници врз основа на **принципи на еднаквост, правичност** и надминување на се што може да ја наруши довербата меѓу млаадите.

Во МОН е формирана и работи Комисија со одговорност за следење на работата на конкретните активности во училиштата за меѓуетничка интеграција. Една од целите на истата е да се оствари успешна соработка со локалната самоуправа и Комисиите за унапредување и следење на активностите за меѓуетничка интеграција во образованието на општинско ниво.

¹ Закон за основното образование („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 161/19 и 229/20)

² Закон за средното образование („Службен весник на Република Македонија“ бр. 44/95, 24/96, 34/96, 35/97, 82/99, 29/02, 40/03, 42/03, 67/04, 55/05, 113/05, 35/06, 30/07, 49/07, 81/08, 92/08, 33/10, 116/10, 156/10, 18/11, 51/11, 06/12, 100/12, 24/13, 41/14, 116/14, 135/14, 10/15, 98/15, 145/15, 30/16, 127/16, 67/17 и 64/18 и „Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 229/20)

4.5. Вклучени страни во процесот на образование

- Министерство за образование и наука (МОН)

Министерството за образование и наука има мисија да го развива образованието и воспитно образовниот систем во РСМ, да ја развива науката, научните достигнувања и иновации преку примена на принципите на квалитет, економичност, граѓанска одговорност и поврзаност со пазарот на трудот. Со примена на овие принципи ќе се овозможи и рамноправно учество на Република Северна Македонија во европските образовни економски и политички интегративни процеси.

Министерство за образование и наука има визија да ги промовира вредностите и темелите на квалитетно образование и наука како клуч за подобрување на квалитетот на животот во целокупното општество. Министерството за образование и наука доделува мали грантови за сите училишта во Република Северна Македонија кои ќе аплицираат со активностите за меѓуетничка интеграција во образованието.

- Биро за развој на образованието (БРО)

БРО е орган во состав на Министерство за образование и наука, одговорно за целокупниот образоваен развој, вклучувајќи ги и наставните планови и програми. Сите одлуки се носат на централното ниво, иако БРО има свои канцеларии и во поголемите градови. Од 2012 година советниците на БРО се дел од голем број обуки поврзани со меѓуетничка интеграција во образованието.

- Државен просветен инспекторат (ДПИ)

ДПИ е орган на државната управа во состав на Министерството за образование и наука и врши надзор над исполнетоста на образовните стандарди, обезбедување на квалитет на образованието, ефективност преку евалуација, се поаѓа од Индикаторот за квалитетот на работата во училиштата што се пропишани и донесени од старана на Министерството за образование и наука. Индикаторите исто така се користат за вршење на увид на работата на училиштата од аспект на меѓуетничка интеграција во образованието.

- Центар за стручно образование и обука (ЦСОО)

ЦСОО е јавна установа во која треба да се усогласат и да се интегрираат јавните интереси и интересите на социјалните партнери во стручното образование и обука во РСМ и е центар кој ја кординира соработката со меѓународните институции и организации во областа на стручното образование и обука. Центарот врши стручни работи од областа на следењето, вреднувањето, проучувањето, унапредувањето, истражувањето и развојот на стручното образование и обука, како и други работи во согласност со законот, актот за основање и статутот.

- Државен испитен центар (ДИЦ)

Надлежностите на ДИЦ се да подготвува национална програма за екстерна евалуација на основното и средното образование согласно европските стандарди; да прибира, обработува и врши анализа на резултатите од тестирањето за проверување на постигањата на учениците во основното и средното образование; да изготвува тестови за екстерните испити во државната матура; и да врши обука на кандидатите за директори на основни и средни училишта и да го спроведува испит.

- Училишни одбори

Орган на управување на училиштето е Училишниот одбор. Составот, надлежностите и задачите на училишниот одбор на основно училиште се определени со Законот за основното образование и во статутот на основното училиште. Училишниот одбор на училиштето донесува статут, предлага годишна програма за работа и извештај за работа до советот на општината, предлага годишен финансиски план и завршна сметка до основачот, одлучува по приговорите и жалбите на вработените во училиштето, одлучува по жалбите на ученици, родители, односно старатели на ученици и врши и други работи утврдени со закон и со статутот на училиштето.³

-Училишно раководство (директор и стручната служба)

Орган на раководење во основното училиште е директорот. Училишниот раководство (директорот и стручната служба се обучени за примена на МИО во училишните активности преку подготовка на годишните планови за работа кои вклучуваат посебен дел за заеднички ученички активности и партнерство со други училишта. На училишното раководство му е неопходен континуиран професионален развој за поголемо успешно управување со човековите и финансиските ресурси за зајакнување на нивните капацитети за подобро справување со сите обврски на професионален начин.

-Наставници

Наставниците од сите основни училишта се обучени како да планираат и да реализираат активности за МИО во рамките на редовната настава како и воннаставните активности. На наставниците и понатаму им е потребна дополнителна поддршка во применувањето на заедничките ученички активности за поттикнување и унапредување на социјализација, пријателство и заедно прифаќање меѓу учениците.

-Родители – Совет на родители

Иако родителите можат да учествуваат во секојдневните наставни активности и да бидат партнери на наставникот и училиштето воопшто, нивната вклученост е многу мала. Согласно Законот за основно образование, родителите имаат тројца претставници назначени од Советот на родители во училишниот одбор. На тој начин родителите преку Советот на родители можат да учествуваат во процесот на донесување на годишната програма за работа на училиштето, да расправат за извештајот за работата на училиштето, да дават мислење и предлагат мерки за подобрување на наставата и воннаставните активности, да учествуваат во самоевалуацијата на работата и постигањата на училиштето, да иницираат спроведување на активности за подобрување на квалитетот на училиштето и други работи утврдени со законот и статутот на училиштето. Ова значи дека вклученоста на родителите во наставните и воннаставните активности може значајно да придонесе во унапредувањето на меѓуетничката кохезија на учениците од различни заедници/јазичи и нивно вклучување во граѓански иницијативи и

³ Училишниот одбор на основното училиште е составен од седум члена и тоа: тројца претставници од наставниците, стручните соработници и воспитувачите од училиштето, тројца претставници од родителите, односно старателите на учениците и еден претставник од основачот.

акции за подобрување на квалитетот на живеење во училиштето, локалната и општествената заедница.

5. Образованието во ниво на општина

5.1 Децентрализација во образованието на РСМ

Со процесот на децентрализација во образованието се направи појасна разлика меѓу улогите, правата и обврските на властите на централно и локално ниво. Со него се поттикна поголемо учество на локалните заедници во процесите на донесување одлуки, поактивно и потранспарентно управување со училиштата преку поголема вклученост на учесниците, и поефикасна контрола над работата и активностите во училиштата и над квалитетот на наставата. Со него се поттикнуваат општините да управуваат со финансиските средства наменети за образованието. Ова поглавје опфаќа неколку прашања поврзани со локалната управа и образованието какви што се механизмите за донесување одлуки на училишно ниво, односите и соработката меѓу училиштата, општините и државните органи, нивото на пристап до информации и соопштенија на сите учесници, степенот на вклученост на наставниците и родителите во училиштата. Децентрализираното образование подразбира учество и координација на многу учесници како што се Единиците на локалната самоуправа (ЕЛС), директорите на училиштата, родителите и учениците на локално ниво, и Министерството за образование (МОН). Кај општините односно советот на општината преминаа основачките права за училиштата.

МОН е одговорен за законската легислатива и почитување на истата.

Општините треба да влијаат на зајакнување на демократското учество во промовирање на соработка помеѓу образовните институции и локалната заедница.

5.2.Податоци за основни училишта во општина Кисела Вода

Табела 1. Листа на основни и средни општински училишта

р.б.	Име на училиштето	Основно	Град /Село
1	ООУ „ Кузман Јосифовски - Питу“	Основно	Скопје
2	ООУ „ Партенија Зографски“	Основно	Скопје
3	ООУ „Круме Кепески “	Основно	Скопје
4	ООУ “Невена Горгиева –Дуња“	Основно	Скопје
5	ООУ „Кирил Пејчиновиќ“	Основно	Скопје
6	ООУ „ Рајко Жинзифов“	Основно	Скопје
7	ООУ „Кузман Шапкарев “	Основно	Скопје
8	ООУ Св.Климент Охридски	Основно	с. Драчево -Скопје

Табела 2. Број на ученици по наставен јазик

Ред. бр.	Име на училиштето	Основно / Средно	Наставен јазик	Број на ученици
1	ООУ „Кузман Јосифовски - Питу“	Основно	Македонски јазик	643
2	ООУ „Партенија Зографски“	Основно	Македонски јазик	505
3	ООУ „Круме Кепески “	Основно	Македонски јазик	723

4	ООУ “Невена Горгиева –Дуња“	Основно	Македонски јазик	588
5	ООУ „Кирил Пејчиновиќ“	Основно	Македонски јазик	964
6	ООУ „Рајко Жинзифов“	Основно	Македонски јазик	867
7	ООУ „Кузман Шапкарев “	Основно	Македонски јазик	668
8	ООУ „Св.Климент Охридски“	Основно	Македонски јазик	423
	Вкупно			5381

Табела 3. Број на наставници по наставен јазик

Ред. бр.	Име на училиштето	Наставен јазик	Број на наставници
1	ООУ „Кузман Јосифовски - Питу“	Македонски јазик	53
2	ООУ „ Партенија Зографски“	Македонски јазик	42
3	ООУ „Круме Кепески “	Македонски јазик	60
4	ООУ “Невена Горгиева –Дуња“	Македонски јазик	45
5	ООУ „Кирил Пејчиновиќ“	Македонски јазик	66
6	ООУ „ Рајко Жинзифов“	Македонски јазик	58
7	ООУ „Кузман Шапкарев “	Македонски јазик	46
8	ООУ „Св.Климент Охридски“	Македонски јазик	32
9	Вкупно	Македонски јазик	402

5.3 Советот на општината

Советот на општината е основач на училиштата и тој ги донесува годишните програми и годишните извештаи на училиштата. Членовите на советите на општините, преку комисијата за култура, образование и спорт и права на децата, по правило имаат континуиран мониторинг, вклучувајќи го и периодот кога се донесуваат годишните програми и извештаи на училиштата.

Во рамките на надлежности, советот на општината:

- Ги именува и разрешува претставниците во училишните одбори;
- Го разгледува и го усвојува годишниот извештај за работата на училиштето;
- Ја разгледува и ја усвојува годишната програма за работа на училиштето;
- Го разгледува и го донесува годишниот финансов план на училиштето;
- Ја разгледува и ја усвојува завршната сметка на училиштето;

- Може до ДПИ да достави барање за вонредна интегрална евалуација и екстерно проверување и оценување на напредокот и постигањата на учениците.

5.4. Подготовка на наставниците

Во секое училиште е формиран тим за училишна интеграција (СИТ), чии членови преку различни обуки стекнуваат знаења и вештини за спроведување на активностите на МИО со учениците.

Стегнатите знаења и вештини, тимовите на училишна интеграција ги десиминира во училиштата, и со тоа сите наставници од сите основни училишта во Република Северна Македонија се обучени да планираат и да спроведуваат активности за меѓуетничка интеграција во редовна настава и во воннаставните активности.

Прибирање на податоци за наставниот кадар кој што не поминал на процес на обука за МИО и Граѓанско образование и организирани преку Одделение за јавни дејности,

5.4.1. Запознавање на Стратегијата

- Советник за образование во координација со директорите;

5.4.2. Прибирање на податоци за наставниот кадар кој што не поминал обука

- Советник за образование при општина, во соработка со стручните служби во училиштата;

5.4.3. Обука на наставници и стручни соработници

- Советник за образование, Комисија за МИО и ГВ ќе организира обуки;

5.4.4. Вклучување на членови на училишни одбори, совет на родители и НВО во МИО

- Кратки информативни состаноци;

5.4.5. Следење и евалуација на активностите.

6. Активности во училиштата за унапредување на МИО

6.1. Подрачја на планирање и реализација

6.1.1. Наставни активности И Воннаставни активности

- Општината ќе поддржува воннаставни активности според планиран обем и разновидност што ќе произлезе од донесените годишни програми на основните училиште, а ќе се однесуваат на МИО во делот на секции, екскурзии, натпревари, приредби, мултикултурни работилници, уметнички изведби, активности на ученичките заедници, граѓански иницијативи и акции и друго. Поддржано од Советот на општината со Програмата за поддршка на образованието на предлог на Градоначалникот на Општина Кисела Вода.

- Општината ќе поддржува заеднички наставни активности (заеднички часови) со ученици од различни наставни јазици според планиран обем и разновидност што ќе произлезе од донесените годишни програми на основните училишта, а ќе се однесуваат

на МИО во делот на одржување на заедничка настава. Заедничките часови по одредени предмети со ученици од различни наставни јазици/заедници може да се одржуваат исклучиво со претходно обучување од ментори/експерти за реализација на овој посебен вид на настава.

6.2. Подобрување на интеркултурните компетенции кај учениците

6.2.1. Општината развива систем на организација на заеднички активности за МИО, преку организирани меѓуучилишни состаноци на координаторите ТУИ на повеќејазичните и еднојазичните училишта, на кои се: споделуваат искуства, се стекнуваат нови познанства, се планираат заеднички наставни и воннаставни активности. Општината ќе се грижи за подобрување на интеркултурните компетенции кај учениците, особено преку вклучување на наставници, родители и постојано зголемување на бројот на ученици од мешан етнички состав во воннаставните активности.

6.3. Размена на искуства и информации при планирање

Општината преку училиштата ќе поддржи организирање заеднички средби на директорите и членовите на СИТОТ од основните училишта со цел размена на искуства и да се споделат информации при планирањето на заеднички наставни и воннаставни активности – интегрирани активности. Посебен акцент се дава на организирањето на заеднички часови, заеднички секции, екскурзии и приредби. Општината ќе поддржи консултативни и организациони средби со ментори/експерти за планирање на наставата, активности за МИО и сл.

6.4. Утврдување на образовните потреби на учениците

Општината ќе поддржи активности за обезбедување посебна поддршка на учениците коишто изучуваат различен јазик од мајчиниот преку организирани посети на курсеви за јазик, користење интерактивни техники – компјутерски курсеви, ликовни изложби, разни заеднички настани и меѓусебно дружење во текот на наставата и надвор од редовната настава.

6.5. Поддршка и промовирање на меѓуетнички активности

6.4.1.

Општината со финансиска поддршка ќе стави акцент на активности кои ја зајакнуваат довербата меѓу младите од различни етнички заедници, односно активности кои се од заеднички интерес на сите граѓани на општината.

Како што се спортски натпревари; настани од забавно - рекреативен карактер, зеднички екскурзии од научен карактер, прошетки во блиската околина и поширока околина и сл.

Заеднички настани за промоција организирани од страна на МОН, МЦГО и општината.

Афирмацијата на учениците и училиштата општината ќе ја реализира преку својата веб-страница и веб страните на училиштата, на седниците на комисијата за образование, култура и спорт, на седници на Советот на општината, преку обраќањето на градоначалникот преку средствата за информирање.

7. Училишна клима и односи во училиштето (правата на децата, еднаков и правичен третман на сите ученици, прифаќање и промовирање на мултикултурализмот)

7.1.1. Општината ќе подржува активности и тоа: работилници, средби, предавање и меѓу училишна соработка за запознавање на претеседателите на совет на родители и наставници по граѓанско образование за почитување на правата на децата, согласно Концепцијата за правата на децата.

7.1.2. Општината ќе ги следи механизмите со кои ќе се обезбеди промоција на еднаквоста и правичноста кон децата без разлика на полот, етничката припадност, социјалното потекло и способностите.

7.1.3. Општината ќе се грижи училиштата да планираат и да реализираат работилници со кои учениците ќе се поттикнуваат на активно слушање, искажување на своето мислење и прифаќање на мислење од другите во групата, демократско учество во училиштата и на ниво на заедницата, итн.

7.1.4. Општината ќе се грижи училиштата да водат политика на позитивно вреднување и промовирање на родовата, етничката, културната, верската и јазичната разновидност во училиштето и во заедницата, нивно заемно прифаќање и потпирање. Општината ќе поддржи активности во кои што учениците од различните етнички/јазични заедници учат да ја почитуваат сопствената култура и традиција и културата и традицијата на другите етнички заеднички на Република Северна Македонија.

7.1.5 Поттикнување и давање поддршка за младински активизам за зајакнување на локалната средина и градење на чувство на припадност и одговорност за локалната заедница.

8. СОРАБОТКА НА ОПШТИНАТА СО УЧИЛИШТАТА И МЕЃУУЧИЛИШНА СОРАБОТКА

Со цел да се поттикнуваат, подржуваат и унапредуваат активностите за МИО и вклучување на младите со иницијативи и во акции во заедницата, како и да се одржува и

унапредува соработката на општината со училиштата за зајакнување на МИО на ниво на општина, активности што ги спроведува општината се следни:

- Учество на обуки, работилници, состаноци со застапени теми и активности за МИО
- Изработка на акционен план на општината за МИО кој што се проследува на усвојување од страна на советот на општината;
- Насочување, следење, координирање и поддршка на училиштата за спроведување на активностите на МИО;
- Обезбедување соодветни ресурси на училиштата за спроведување на активности за МИО, преку Програмата за поддршка на образованието на општина Кисела Вода;
- Организирање настани за промовирање на МИО на ниво на општина и вклучување на медиумите за информирање на јавноста;
- Поддршка и учество во организирање на кампањи, дебати и тркалезни маси за подигнување на свесноста на населението за придобивките од МИО и ГО;
- Објавување успешни приказни за МИО и младински активизам на општинската веб-страница;
- Водење на процесот за партнерство меѓу училиштата за МИО и младинските организации во средните училишта;
- Поддршка и поттик во креирање мрежа на училиштата во општината и меѓу различни општини за реализирање на меѓуучилишна и меѓуопштинска соработка за МИО;
- Соработка со образовните институции (МОН, БРО, ДПИ и ЦСОО), невладини организации и други општини.

Во општината се назначува одговорно лице или тим/координативно тело за МИО и граѓанска вклученост на младите кое одржува редовна комуникација и соработка со тимовите за училишна интеграција. Одговорното лице или тим/координативно тело за МИО и младински активизам треба да бара од тимот за училишна интеграција во секое училиште да:

- Испраќа акционен план и детални акциони планови за активности за МИО младински активизам;
- Известува редовно за датумите за активностите на МИО во училиштето (од-до дена пред активността);
- Информира редовно за постигањата и евентуалните пречки/проблеми/предизвици во реализацијата на активностите за МИО во училиштето.

9. Поддршка за унапредување на МИО и младинско учество во училиштата

Со цел да се поддржуваат училиштата во натамошното подобрување на активностите на МИО на ниво на општина како и да се согледа нивото на постигнатост на МИО и потребата од организирање натамошна поддршка и помош од општината на училиштата, одговорното лице или тим/координативно тело за МИО организира состаноци со координаторите на училишна интеграција во текот на месец август за: известување за

постигањата во МИО и граѓанска вклученост на младите во наредната учебна година и внесување на истите во годишните програми за работа на училиштата за наредната учебна година.

10. Следење на активностите за меѓуетничка интеграција и младинско учество во образованието во основните училишта

Следење на реализацијата на планираните активности за меѓуетничка интеграција во образованието на ниво на општина, Комисијата ќе го следи континуирано со цел давање поддршка на активностите, а на полугодишна основа ќе ги собира податоците од реализирани активности, соогласно индикаторите за планирање на постигњата дадени во табелата.

Индикатори за планирање на постигањата за МИМО						
Индикатор (број или/и процент на ученици)	2021	2022	2023	2024	2025	Извор на податоци од Училиште - СИТ
Број на ученици вклучени во воннаставни активности реализирани самостојно во училиштата						Прилог 1.1 и 1.2
Број на ученици вклучени во воннаставни активности реализирани со партнер училиште						Прилог 1.1 и 1.2
Број на ученици вклучени во реализирани заеднички наставни активности						Прилог 1.1 и 1.2
Број на ученици вклучени во реализирани заеднички проектни активности/слободни часови						Прилог 1.2
Број на ученици вклучени во реализирани заеднички часови по практична настава						Прилог 1.2
% на обучени наставници од основно и средно образование						Прилог 2
% на обучени стручни соработници						Прилог 2
% на обучени членови на училишни одбори						Прилог 2
% на обучени директори						Прилог 2
% на училишта во кои составот на УО и СР е мултиетнички						Прилог 3.1 и 3.2
Број на иницијативи за МИО на советите на родители						Прилог 4
Број на заеднички настани						прилог 6

11. Видливост на постигањата на стратегијата

За подобрување на постигањата од стратегијата за МИО, Општината ќе се залага активностите на училиштата редовно да се објавуваат на веб страна на општината и на веб страна на секое училиште.

Јавни манифестации карактеристични за општина Кисела Вода:

11.2 5-ти Октомври Светскиот ден на учителот

11.3 21 - февруари Ден на мајчиниот јазик

11.4 Патронен празник на општина Кисела Вода – Ѓурѓовден, 6 Мај

11.5 Мултимедијален хепенинг на отворен простор

11.6 Куп на Општина Кисела Вода – „Св. Ѓорѓи“

11.7 Ден на МИО активности, саеми, донаторски средби со бизнис заедницата

11.8 Други јавни настани

Информирање на јавноста за активностите за МИО преку користење на содржините од веб-страницата на општината, локални и национални електронски медиуми; организирање кампањи, дебати и тркалезни маси за подигнување на свесноста на населението за придобивките од меѓуетничко интегрираното образование и граѓанската вклученост на младите во општеството.

Афирмацијата на учениците и училиштата општината ќе ја реализира преку својата веб-страница, на седниците на комисијата за образование, култура и спорт, на седници на советот на општината, преку обраќањето на градоначалникот по донесените годишни извештаи на основните училишта, на локалните ТВ канали.